

Elveperlemuslingundersøkelse Sommeren 2003.

foretatt av Brynjar Winje

Innholdsfortegnelse

Kort innledning	3
Metode	3
Resultat / Begrensninger	4
NAMDALSEID	5
STEINKJER	6
MOSSVIKA	7
FLATANGER	8
OVERHALLA	9
NÆRØY	10
VERDAL	11
STJØRDAL	12
NAMSSKOGAN	13
GRONG	15
LEVANGER	17

Kort innledning

Sommeren 2003 ble jeg av Fylkesmannen engasjert for å kartlegge bestandene av Elveperlemusling (*Margaritifera Margaritifera*) i Nord- Trøndelag. En art som har vernestatus som sårbar i Norge.

Begrunnelsene for dette var at man manglet nyere opplysninger om bestandene. Hvor muslingene lå og hvor store bestandene var. En annen begrunnelse var at sommeren 2002, var spesielt tørr, og mange små elver tørket inn med det resultat at elveperlemuslingen kunne dø.

Dag Dolmen og Einar Kleiven ga i 1997 ut et notat (Zoologisk notat 1997-2) over Elvemuslingen i Norge, der de hadde kartlagt alle kjente lokaliteter i gammel og nyere tid. Disse opplysningene, samt opplysninger som over tid hadde kommet inn til Fylkesmannen om kjente forekomster ble brukt som grunnlag for å finne frem til de elvene som skulle undersøkes.

Det ble under forarbeidet funnet en del feil med navn og kartreferanse i de opplysningene som stod i Notatet fra (Dolmen, Kleiven). Disse feilene er prøvd rettet opp så godt det har lat seg gjøre. I de elvene som har blitt undersøkt er riktig navn, til riktig elv og riktig koordinat kommet på plass.

Metode

Grunnet budsjettmessige årsaker er undersøkelsen begrenset en god del. Fremgangsmåten var å på forhånd finne ut hvilken elv man skulle prioritere, for så å stedfeste hvor den lå. Dette var greit i de aller fleste tilfellene, men det var noen elver der opplysningene var mangelfulle eller direkte feil. Problemene kunne være gale koordinat, felles navn på flere elver i forskjellige kommuner og lokale navn som ikke stod på kartet. Eksempel på dette var Grenbekken som skulle ligge en plass i Verdal. Etter samtale med Verdal kommune og enkelte grunneiere, viste det seg at ingen hadde hørt om denne bekken!

Opplysningene om elvene vart dels gjort på forhånd ved studie av kart og bruk av telefon, samt ved intervju av grunneiere når man ankom elvene. Disse opplysningene avgjorde hvor man startet letingen etter muslingen.

Ved elven ble det tatt GPS- koordinat, og ut i fra dette gått opp eller ned over elven ut i fra hva som var lettest praktisk. Lengden som ble gått varierte med det som var hensiktsmessig og gjennomførbart rent ressursmessig.

Ved funn av elveperlemusling ble tettheten vurdert. Dette ble gjort ved at man stilte seg i bestandet og ved hjelp av vannkikkerten telte opp de muslingene man såg, i en anslagsvis kvadratmeter. Dette ble gjort uten å grave noe i elevsubstratet, man telte bare de muslingene man så. Dette er ingen vitenskapelig måte, men ble gjort i alle elver, med musling og gir et sammenlignings grunnlag av antall individer i hver elv, sett opp i mot hverandre.

Lengden på muslingen ble målt for å gi et bilde på bestandsutviklingen med tanke på unge og eldre individer. Det ble også sanket inn skall fra døde muslinger der dette fantes.

Det ble også tatt bilde av elva der det ble funnet elveperlemusling, men også gjennom vannkikkerten for prøve å gi et bilde av forholdene under vann. Problemer med databehandlingen, har gjort at en del bilder har forsvunnet.

Resultat / Begrensninger

Det ble funnet elveperlemusling i de aller fleste elvene: **Se oversikten under**, men noen hindringer dukket også opp underveis. Budsjettet førte til en tidsbegrensning med det resultat at tiden brukt i elva ble noe begrenset. Var en god bestand lokalisert i ei elv, ble undersøkelsen i denne elva stoppet. Dette for å bruke tiden mer effektivt i en annen elv der forholdene krevde mer tid.

Noen elver som stod på lista har ikke blitt kontrollert. Dette gjelder Inna i Verdalen, Sandåa i Namsos og Stangvikelva i Nærøy.

Inna har av Verdalen kommune blitt skjekket i 2002 uten resultat og ble derfor utelukket. Etter samtale med Kjell Stendal som har ansvaret for yngelutsettet i Sandåa, ble det bestemt at elva ikke skulle taes med fordi Sandåa er mange kilometer lang. Kjell Stendal hadde tross av sine mange år i elva aldri observert musling der. Uten nærmere opplysninger om lokaliteter, ble dette vurdert for tidkrevende. Stangvikelva ble regelrett glemt av taksator.

04.09.03

Brynja Winje

NAMDALSEID

Elv	GPS koordinat	Forekomst	Størrelse	Kommentar
Oksa - Stornesmoen	1623,1 32W 0605509 7144045 0605269 7143710	Ingen		Gikk fra første koordinat til den andre, retur via sideelv. Fant ingen musling. Kortselger Runar Alte har aldri observert EPM i elva. Bilde 46.
- Sjøholmen	1632,1 32W 0605478 7146018	Ingen		Gikk elva fra brua og oppover ca. 400 meter. Ingenting å finne.
- Tømmernes/ Steinbrua.	1632,1 32W 0604523 7141876	Ingen		Gikk 500 meter opp elva, steinete og dårlig bunn. Elva virket som ei flommelv, renslipt for vegetasjon. Gikk også 200 meter ovenfor og nedenfor brua over Rognlibekken, men fant ingenting. Bilde 45.
Øysterelva: - Åsum	1623,1 32W 0606574 7128503	Enkeltindivid, til gruppe på 10.	11-12,5 cm Fant en på 3,5 cm	Fant musling med ca 1meters mellomrom. Mange alene, men også noen i klynger på opp til 10 stk. Bilde 47-48.
- Fallbrua	1623,1 0607279 7126153	Mest enkeltindivid.	8-9 cm	Lengre avstand mellom muslingene, grumsete vann. 3-4 m mellom hver musling.
- Buvorp	1623,1 0606965 7127710	God	8-11 cm	Meget bra på koordinat. Grupper på opp til 10 ind. Enkelt ind. som stod med 30-40 cm avstand. Mindre til sjelden de 200 m jeg kontrollerte ovenfor.
Sverka	1623,2 32W 0600686 7123658	Grei	8,5-10 cm	Kryssett elva rett nedenfor gården. Bredde ca 35m. Fant musling hver annen meter, mest enkeltvis, men også i klynger på opp til 6. Likedan de 300 m jeg sjekket oppover i elva. Bilde 50-51.

STEINKJER

Elv	GPS koordinat	Forekomst	Størrelse	Kommentar
Forneselva	1723,3 32W 0629520 7107021 Kart 1723.2	Observerte noen på bunnen.	Ca 9 cm.	Elva var stor og grumsete. Mye nedbør førte til høy vannstand. Grunneier Espen Høy sier det er bra med musling i elva Bilde 9-10.
Nødalselva	1723,2 32W 0637023 7119665 Kart 1723.2	Enkeltindiv til gruppe på opp til 15 stk per m ² .	6,2-14,9	Koordinat i ei lita kulp, ca 80 m ovenfor gamlebrua. Forholdsvis steinete bunn med fin sand innimellom. Muslingen stod tett der det var plass. Fra 1 individ, opp til 7-8 stk. kunne være opp til 15 muslinger per m ² . Få observasjoner på døde, men fant ellers fin variasjon på størrelsen til muslingen. Bilde 29-30
Borgan elva	1723,2 32W 0639283 7120829 Kart 1723.2	30 ind. per m ² .	3,8-12,2	Tett bestand på ca 30 ind. per m ² . som låg ovenfor brua. Bestandet bestod av unge og eldre individ.

MOSSVIKA

Elv	GPS koordinat	Forekomst	Størrelse	Kommentar
Mossa	1622,1	Opp til 20m ²	8-14 cm	Koordinater er tatt i ei kulp med tetthet på 20m ² . Gikk ned til Stokkleiv elva (ca 100 m.) her var alt dødt og det låg masse tomme skall. Måtte ut på 1m dybde i vannet for å finne levende muslinger.
- Stokkleiv vt	32V 0590322 7076875			
- Liabrenna				I følge Bjørn Bakkhaug er bestanden redusert med 60% siden 2001 pga tørken i 2002, noe forholdet levende og antall tomme skal kan tyde på. Bilde 40
- Sør for Stormyrberga	1622,1 32V 0589564 7075907	Opp til 10m ²	12-14 cm	Gikk 100m nedover elva. Antar ca 60% tomme skal. Observerte ingen unge individ, men dette kan skyldes alt mudderet.
	1622,1 32V 0591834 7077320	Opp til 30m ²	6,7-13 cm	Lite vannføring, kun muslinger i de dypeste hullene, men her bra, fra 3-30 muslinger per m ² . Bilde 14 Mye døde muslinger blant de levende. Bilde 28. 41-44 Kjørespor etter hogstmaskiner i elva. Jeg konkluderer med at tørken i 2001 har redusert EPM bestanden i elva med over 50%, pga lav vannføring i elva.

Slira - Nord enden av Stordalselva	1622,1 32V 0594627 7075893	Se kommentar	6,2-9 cm	Lita, men stri vannføring. Vanskelig å observere EPM pga strømmen og at muslingen låg nede og i mellom steinene på bunnen. Fant en på koordinat, gikk 80m nedover i elva før jeg fant en gruppe på 10-12 stk. Fant ingen tomskall. (Tatt med strømmen).
- Nedre del av Lynmyra	1622,1 32V 0595569 7076234	6-7m ²	10-14cm	Det ble satt ut 180 stk EPM i nedre del av Lynmyra i 1997

FLATANGER

Elv	GPS koordinat	Forekomst	Størrelse	Kommentar
Lennelva	1623,1 32W 0596807 7145669	Ca 8 muslinger pr m ²	10-14,5 cm	Koordinat er tatt i ei lita kulp/renne i elva på ca 30 meter. Tetthet fra 0- 8 muslinger per m ² . Bilde 23. Gikk elva opp fra brua og til der jeg fant muslingene, observerte ikke noe mer muslinger, men de var vanskelig å oppdage pga mye mudder. Veldig lite vanngjennomstrømning. Se bilde 21-22.

+ Teigmoelva (Rundalselva)

OVERHALLA

Elv	GPS koordinat	Forekomst	Størrelse	Kommentar
Reina	1723,1 32W 0641236 7154646.	Ingen.		Startet i Namsen ved utløpet, her fant jeg musling. Gikk Reina 900 meter oppåver, men fant ingenting. Elva var veldig grumsete trass lite vannføring. Mye silt og leire i hele elva. Jan Magnus Elverum sier at han hadde sett musling i elva som barn, men at elva nå var grodd igjen og har blitt forurenset.
Elvåa	1723,1 32W 0639709 7148876	Opp til 40 stk per m ² .	6-13 cm	Gikk elva 100m opp fra koordinat, fant jevnt med musling hele veien. Fant ikke tomskall. Bilde 17.
Veståa <i>Vesfura</i>	1723,1 32W 0639709 7148876	Opp til 70 stk per m ² .	4-13 cm	Gikk elva 100-150 meter oppover. Så bra bestand at de var vanskelig å sette ned foten uten å trække på musling. Bilde 14-16, 18

NÆRØY

Elv	GPS koordinat	Forekomst	Størrelse	Kommentar
Elv mellom Svartvatnet og Lillemarkvatnet	1724,1 32W 0634454 7209215	6-7 per m ²	4-10 cm	Liten bekk som jeg observerte en musling da jeg krysset den. Sjekket elva 2-300 m oppover og fant musling på samtlige dype partier. Bilde 7
Storelva	1724,1 32W 0634454 7209215	Bra, opp til 30 per m ² .	5-12 cm	Gikk elva 300 m nedover fra koordinat. Det stod muslinger i grupper på 6-7 og opp til 30 stk per m ² . i de beste kulpene.
Stangvikelva	1724,1			Stangvikelva stod oppført med håndskrift på oversikt arket, men ble glemt av meg. Har snakket med fam. Rosenvinge som bor i nærheten og de hadde observert musling i 2002.
Krokvasselva	1724,1 32W 0637872 7191863	En og annen med noen meter mellomrom	7-15 cm	Gikk fra trebrua og 100 meter opp over i elva, her ble bestandet noe bedre. Fant ingen tomskall.

VERDAL

Elv	GPS koordinat	Forekomst	Størrelse	Kommentar
Malsåa Grenbekken	1722,1 32V 0643591 7081154	Middels. Enkeltindivid med noen meters avstand og grupper på 2- 3 stk.	5-12 cm	Gikk en runde rundt kulpen på koordinat. Se for øvrig rapporten "Elvemusling" til Verdal kommune på deres nettside. Bilde 26. Tok kontakt med kommunen, men ingen viste noe om Grenbekken. Mente at det kunne være i nærheten av Green gård som ligger ved Malsåa. Grunneier på gården viste ikke om noen bekk med navnet Grenbekken.
Inna				Ble ikke undersøkt siden kommunen undersøkte den uten funn i 2002.
Skjækra	1722,1 32V 0353738 7082721	Enkeltindivid, og en gruppe på 8-9 innen diameter på 5m.	5-10 cm	Gikk elva 3-400m oppover. Fant en gruppe på 8-9 muslinger som stod innenfor en diameter på 5 meter. Fant ellers noen få enkeltindivid som stod i de dypeste partiene under 40 cm dybde. Det kunne være opp til 25 m mellom hver enkeltindivid. Alle muslinger jeg fant stod på venstre side av elva. Se bilde 49.

STJØRDAL

Elv	GPS koordinat	Forekomst	Størrelse	Kommentar
Leksa	1621,1 32V 0596855 7033951	Ingen		Gikk fra fossen og 300 meter oppover, men fant ingen musling. Grunneier fortalte at han aldri hadde sett musling i elva.
	1621,1 32V 0596866 7034702	Ingen		Gikk fra brua over fossen, og 300 meter oppover elva. Fant heller ikke her noe musling. Grunneier her hadde heller ikke sett noe musling og kalte elva for "kloakkelv", da den til tider hadde vært sterkt forurensset med kloakk.
Kvålselva	1722,3 32V 0613020 7049191	Enkeltindivid til grupper opp til 9 ind per m ² .	4,8-11 cm Mest eldre, over 8 cm.	Startet ovenfor brua og gikk ca 150 meter til det ble for dypt til å vade. Fant 10 muslinger på denne strekningen. Gikk også 170 meter nedenfor brua hvor jeg fant et par grupper med muslinger opp til 8-9 per m ² . Bilde 19-20.
Tylda	1722,3 32V 0612695 7045933	Enkeltindivid til grupper på 6 muslinger per m ² .	6.8-13 cm	Gikk elva oppover ca 200 meter. De første 100 meterne fant jeg bare enkeltindivider med lang avstand mellom hver. Videre opp i elva fant jeg små grupper på opp til 6 individ per m ² .
Kaldåa	1622,2 32V 0601322 7048389	Ingen		Gikk fra utløpet til Ausetvannet og 500 meter oppover. Gikk 200 meter opp elva.
	1622,2 32V 0602002 7048912	Ingen		Gikk 100 meter ovenfor og nedenfor brua.
	1622,2 32V 0602412 7049043	Ingen		Det var veldig lite vann i elva, men én god del fiskeyngel å se. Fant heller ikke noe tomskall.

NAMSSKOGAN

Elv	GPS koordinat	Forekomst	Størrelse	Kommentar
Mellingselva	1925,3 33W 0420938 7217156	Bra, enkeltindivid med noen meters avstand til grupper på 2-3 opp til 15 stk per m ² .	4-12 cm.	Gikk fra koordinat og opp elva 300 meter. Fant mange muslinger rundt ca 7 cm. Bilde 27. På 30- tallet ble Mellingselva og Littelva rensket for musling i følge grunneier Ragnar Smalås låg det store hauger med tomskall. Han anslår det til å ha vært flere 10 000 muslinger som ble tatt opp for å finne perler. Den lokale smeden skulle ha funnet 2-3 stk med verdi på 1000 kr.
Littelva (Sør elva) (elva)	1925,3 33W 0420938 7217156	Ingen		Gikk fra den ene slusa til den andre, ca 200-300 meter. Mye forurensning i elva. Tømmerstokker og metaltall gjenstander fra det gamle sagbruket som låg ovenfor. Bilde 24.
	1925,3 33W 0420529 7217494	Bra, grupper på opp til 15-20 stk per m ² .	5-11 cm	Gikk fra brua og ned til utløpet til Mellingselva. ca 200 meter. Samme bestand som i Mellingselva, men fant mer tomskall. Kan ha en sammenheng med tørken i 2002 å gjøre. Bilde 25.
Skorrovasselva	1824.2 33W 0400021 7172036	Ingen		Gikk elva opp og ned 700 meter. Ingen musling.

Elv	GPS koordinat	Forekomst	Størrelse	Kommentar
Sønningvass bekken	1824,3 33W 0401112 7181391	Bra, opp til 30 pr m ² .	2,8-12 cm	Veldig artig bekk. gikk fra brua og 150 meter opp. Bekken er på det bredeste 1m, og tettheten var opp til 30 stk per m ² . Fant 3 EPM som var rundt 3 cm. Bilde 52-53.
Krokkjønna	1824,1 33W 0395913 7184826	Klynge opp til 4-5 i de dypeste hullene.	10-12 cm.	Gikk fra utløpet og ned ca 200 m. Fant musling i vannet og i de dypeste hullene i bekken. Bekken veldig igjengrodd. Bilde 17-18. Agnar Lindsetmo sier at musling forsvant for 12 år siden, etter at veien ble bygd og det ble lagt ned stikkrenne.
Osvassbekken	1824,2 33W 0392380 7180517	20-25 stk	5,8-13,5	Fant musling helt i enden av Osvassbekken i en kulp som er like mye i Lindsetelva. Se bilde 54, der kikkerten står. Sjekket området rundt og et stykke opp i elva, ingen flere musling å se. Dette stemmer med hva Agnar Lindsetmo fortalte om hvor de fant musling i gamle dager, akkurat i utløpet av elva. Han hadde ikke observert noen forekomst her de siste 30 år.

GRONG

Elv	GPS koordinat	Forekomst	Størrelse	Kommentar
Besa	1824,3 33W 0384916 7177416	Bra, opp til 50 pr m ² .	5-12 cm.	Fant et bra bestand 30 meter over samløp med Gåsvasselve. Mange unge individ. Gikk elva 500 m oppover, jevn bestand hele veien. Bilde 1-2.
Finntjørndalselva	1824,3 33W 0384916 7177416	Ingen		Gikk 500 meter oppover elva., Helt annen elv og bunnforhold enn Besa. Steinete og grov sand, flommelv. Se bilde 8.
Øst. Skålkjønna	1824,3 33W 0384488 7176972	Ingen		Gikk bekken opp til Ø. Skålkjønna fra Besa, men fant ingen musling.
Gåsvasselve	1824,3 33W 0392380 7180517	Ingen		Gikk fra brua og 600 m opp elva. Elva ligner Finntjørndalselva i bunnforhold, steinete og med grov sand.
	1824,3 33W 0387886 7178666	Ingen		Gikk elva 150 m oppover. Elva virker renslipt og ingen vegetasjon. Se bilde 12. Kjørte langs elva 1,5 km, men fant ikke noe rolige strekning som jeg vurderte som egnet plass for musling.

Elv	GPS koordinat	Forekomst	Størrelse	Kommentar
Elstadelva	1824.3 33W 0375860 7157911	En musling funnet.	8,4 cm	Gikk 300 m oppover elva, fant en musling etter 100 meter. Fant også ett tomskall på bredden. Bilde 3.
	1823.4 33W 0379314 7154761	Enkeltindivid og bestand opp til 10 stk.	5,8 – 11 cm	Gikk rundt i kulpen og et stykke ned i elva. Fant enkeltindivider og noen plasser grupper på opp til 10 muslinger pr m ² . grupperingene var spredt med ca 10 – 15 meter mellom hver. Bilde 4-6.
Krokbekken	1824.3 33W 0379374 7166398	Mange døde, en og annen i live.	8.5 - 10 cm	Gikk fra der Krokbekken møter Fiskemelva og helt opp til Krokvannet. Fant bare tomme skall de første 200 meterne. Skallene var ikke gått så mye i opplysning enda så det tyder på at noe har skjedd enten i år eller i fjor. Måten enkelte muslinger stod på, (Som om de fortsatt stod i levende bestand) kunne tyde på at de hadde dødd raskt. Etter hvert som jeg kom lengre opp i elva fant jeg levende muslinger og enkelte små grupper. 3-4 stk. Bilde 13-16.

LEVANGER

Elv	GPS koordinat	Forekomst	Størrelse	Kommentar
Ringfosselva/ Hovasselva <i>(Ringfosselva Hovasselva - Hovasselva) els mellom Hovasselva/Hovasselva</i>	1722,3 32V 0609450 7053292	Meget bra. Opp til 50 ind per m ² .	4,8-12 cm	Gikk elva 200 meter nedover. Vanskelig å gå uten å unngå å trække på muslingen. Bestanden var på det tetteste opp til 50-60 muslinger per m ² . fant en del tomskall, antagelig i fra tørken i fjor. Bilde 31-35. Grunneier Per Mølnås fortalte at på 80- tallet hadde noen plukket store mengder musling, da han fant masse skall på bredden.
Hoplaelva / Fossingelva	1622,2 32V 06022241 7055298	Meget bra. Opp til 40 ind per m ² .	7-14.8 cm.	Gikk 2-300 meter nedover fra brua. Fant noen tomskall. Det er en tendens til "Forgubbing" i elva, lite smått å finne.
Selbuelva	1622,2 32V 0597218 7060041	Ingen		Gikk elva 200 meter nedover. Grunneier Amund Sand sa at elva tørket ut på tørre somrer, men prøver å passe på dette ved å regulere med flytting av steiner.
	1622,2 0595943 7059958	Ingen		Gikk elva 400 meter ned fra utløpet fra Sotkjønna.
	1622,2 0597962 7060003	Ingen		Gikk fra innløpet til Byavannet og 200 meter opp.